

کوتاه و خواندنی از ازدواج های قجری

۱۱ اسفند ۱۳۹۴ ساعت ۲۱:۵۰

از جمله مسائلی که در بررسی های تاریخ معاصر ایران در عصر قاجار به ندرت بحث مبسوطی درباره آن صورت گرفته است، نقش زنان در عرصه گوناگون حیات اجتماعی است.

یکی از ویژگی های منحصر به فرد عصر قاجار، شیوه های رایج در ازدواج بوده است. در این راستا کتاب «کوتاه و خواندنی از ازدواج های قجری»، از جمله کتبی می باشد که این امر را مد نظر داشته است. مصطفی لعل شاطری نویسنده این اثر در مقدمه کتاب آورده است: در عصر قاجار سن ازدواج بر اساس موازین اسلامی بود و ازدواج ها به دو شکل صورت می گرفت: ازدواج هایی که به خواست خانواده و یا در دوران کودکی انجام می شد. در این شیوه ازدواج، به محض به دنیا آمدن کودکی، تصمیم گرفته می شد که در بزرگی باید با چه کسی ازدواج کند. دیگری ازدواج هایی که در بین خانواده های روشنفکر جامعه رایج بود. در این شیوه، فرزندان خانواده می توانستند پس از پایان تحصیلات، اما با خواست والدین خود ازدواج کنند.

ازدواج های سیاسی نوعی منحصر به فرد از ازدواج های قجری بود، که بیشتر در محیط دربار و بین خاندان سلطنتی صورت می گرفت. این گونه پیوندها بیشتر در جهت برقراری صلح و ایجاد رابطه با بزرگان کشوری بود. عامل دیگر ازدواج های سیاسی که بین اشراف و خاندان سلطنتی رایج شده بود بیشتر جهت به دست آوردن مقام و کسب املاک بیشتر و امتیازات خاص اجتماعی بود.

از عوامل دیگر ازدواج که بدترین شیوه و شکل آن می تواند باشد، وجود نابسامانی های اقتصادی جامعه را می توان نام برد که به دلیل فقر و تهیدستی، با دختران به شکل کالا برخورد می شد. به این معنی که دختران به عنوان کالا به جای پول یا جنس معامله می شدند. گاه اتفاق می افتاد که اهالی یک شهر یا روستا و یا محل، پول کافی برای جوابگویی به خواسته های والیان و یا حاکمان آن منطقه را نداشتند. از این رو مردم به ناچار باید دختران خود را به آن ها پیشکش می کردند.

همچنین چند همسری یا داشتن زنان گوناگون در عصر قاجار بسیار متداول بود. به طور کلی زنان عقدی از موقعیت بهتری نسبت به زنان غیرعقدی برخوردار بودند. اینان معمولاً از طبقات هم طراز انتخاب می شدند.

زنان صیغه ای از طبقات پایین تر بودند تا سمت خدمتکاری را برای زنان ارشد داشته باشند. همسر محبوب، «سوگلی» نام داشت و صرف نظر از این که عقدی باشد یا صیغه ای از نفوذ فراوانی نزد شوهر برخوردار بود. گروه دیگری از زنان که در این دوره حضور داشتند، کنیزان بودند که به راحتی در ایران آن دوره، خرید و فروش می شدند. اینان در درون خانه به عنوان نوکر یا کلفت کار

می‌کردند و پس از مدتی جزء اعضای خانواده بشمار می‌آمدند. با این همه باید دانست که این شرایط تا حد بسیار زیادی نشأت گرفته از شیوه و روش حکومت و زندگانی شخصی شاهان قاجار بود.

این اثر در بردارنده نکاتی کلیدی و به دور از حاشیه پردازی در کتاب‌هایی از این دست درباره امور ازدواج‌های قجری است. چرا که در پی گرفتاری‌های کنونی، اندک خوانندگانی یافت می‌شوند که رغبت نمایند تا رو به سوی مطالعه کتاب‌های چند صد صفحه‌ای آن هم با نثری ثقیل و سنگین آورند؛ از این رو نویسنده با نگارشی ساده و روان به ذکر نکاتی خواندنی در این موضوع پرداخته است تا پیوندی مجدد میان خوانندگان فهیم و متون تاریخی رخ نماید. در مجموع این اثر را بنا به نقل کارشناسان حوزه علوم تاریخی و اساتید دانشگاهی، می‌توان در زمره نخستین آثاری برشمرد که به دور از شرح و بسط‌های ملال‌آور و با تکیه بر نکاتی خواندنی به ذکر مهم‌ترین نکات در این راستا پرداخته است.

شایان ذکر است چاپ اول این کتاب در سال ۱۳۹۴ در قطع وزیری و شمارگان ۱۰۰۰ نسخه از سوی نشر نی نگار و با حمایت معنوی موسسه فرهنگی روزنامه قدس مشهد مقدس صورت پذیرفته است.

منبع: قدس آنلاین

آدرس مطلب :

<https://www.cafetari.kh.com/news/۳۲۷۵۱/کوتاه-خواندنی-ازدواج-قجری-های-ازدواج-خواندنی-کوتاه>